

ОБСЯГОМ ВИПУСКУ

Сьомий випуск наукового часопису «Кременецькі компаративні студії» (знову у двох томах!) розвиває кращі традиції попередніх випусків як по кількісних, так і по якісних показниках. На 722 сторінках 83 автори із 9 країн публікують результати 73 тематичних наукових досліджень. Часопис, індексований у міжнародних наукометричних базах і рекомендований до друку вченою радою гуманітарного факультету Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка, готувала до публікації редакційна колегія, очолювана кандидатами філологічних наук, доцентами Денисом Чиком (головний редактор, науковий редактор) і Оленою Пасічником (заступник головного редактора, відповідальний редактор).

До складу редколегії входять науковці кафедр іноземних мов і методики їх викладання, кандидати філологічних наук Наталія Воронцова, Олена Сафіюк, Ольга Чик, Анатолій Янков, Наталія Янусь. Функції технічних редакторів виконували асистент кафедри Олександр Шайковський і лаборант мультимедійного центру академії Вікторія Соляник. Виданням піклувалася редакційна рада, у складі якої — відомі вчені-філологи України, доктори філологічних наук, професори Анатолій Волков (Чернівці), Вікторія Зарва (Бердянськ), Ольга Куца (Тернопіль), Іван Зимомря (Ужгород), Ігор Лимборський (Черкаси), Валентина Нарівська (Дніпро), Борис Шалагінов (Київ), а також їх зарубіжні колеги Кшиштоф Вечорек (Сілезький університет в Катовіцах, Польща), Сільвестрас Гайжунас (Балтискандинавська академія, Паневежіс, Литва), Наталія Пахсарьян (Московський ДУ ім. М.В. Ломоносова, Росія).

Науковці України, Литви, Польщі, Словаччини, Росії, Боснії і Герцоговини, Азербайджану, Єгипту і Туреччини працювали у 6 тематичних напрямках: «Актуальні проблеми загального та порівняльного літературознавства», «Компаративний підхід у перекладознавстві», «Сучасна компаративна лінгвістика: проблеми і перспективи», «Актуальні проблеми загальної лінгвістики», «Міждисциплінарні студії» та «Рецензії».

Найбільшою авторською уваги удостоїлись актуальні проблеми літературознавства: в цьому розділі публікують свої розвідки 47 науковців із 5 країн. Окремі з них звертаються до загальних літературознавчих проблем: традиції та структурні модифікації українського роману на зламі ХХ — ХХІ століть (Ольга Бакирова, Київський університет ім. Бориса Грінченка), пам'ять і міф у сучасній літературі (Галина Висняк, Львівський інститут економіки і туризму), ліричний герой української поезії ІІІ-ї половини ХХ століття (Оксана Гальчук, Київський університет ім. Бориса Грінченка), тема війни у сучасній українській прозі (Олександр Кирилюк, Рівненський ДГУ), експериментальна проза як літературознавча проблема (Світлана Підпригора, Київський НУ ім. Тараса Шевченка), літературна трансформація канонічних текстів (Оксана Савенко, Житомирський ДУ ім. Івана Франка), стратегії аналізу словесно-музичного дискурсу у французькому літературознавстві (Анастасія Стеценко, Київський НЛУ).

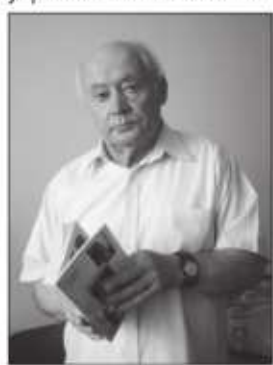
Частина авторів досліджувала різні аспекти творчості видатних представників національних літератур: інтермедіальність новел Михайла Коцюбинського (Лариса Волощук, Київський університет ім. Бориса Грінченка), цита-та як форма інтертекстуальності у творчості Рауля Чілачави (Оксана Динь, Київський НУ ім. Тараса Шевченка), кордо-ни у прозі Григора Тютюнника (Ганна Зв'ягіна, Запорізький ДМУ), казка як художній феномен у творчості Зірки Мензатюк (Віталіна Кизилова, Луганський НУ ім. Тараса Шевченка), наративні стратегії у творчості Ієна Мак'юена (Тетяна Кушнірова, Полтавський НПУ ім. В.Г. Короленка), становлен-ня канадського драматичного канона (Ілля Комінярський, не-залежний дослідник), трансформовані образи у прозі Мюріел Спарка (Надія Назаренко, Маріупольський ДУ), орієнтальний дискурс у творчості Івана Франка (Ганна Останіна, Інститут ділового адміністрування), мотив гри та інтертекстуальне мереживо у французькому романі (Юлія Павленко, Київський НЛУ), критико-аналітична рецепція у китайській прозі (Во-лодимир Селігей, Дніпровський НУ ім. Олеся Гончара), гоголівські цитати в українській епіграфістиці (Людмила Ско-рина, Черкаський НУ ім. Богдана Хмельницького), сакраль-не у вибраній ліриці Віри Вовк (Ольга Смольницька, Інститут українознавства МОН України), архетипно-підтекстова прогностичність прози Петра Кралюка (Віра Хмель, Алла Матчук, Рівненський ДГУ), речовий світ поезії Гірріет Мюл-лен (Ірина Яковенко, Чернігівський НПУ ім. Т.Г. Шевченка), романістика братів Гонкурів (Наталія Яцків, Прикарпатський НУ ім. Василя Стефаника).

Загальнотеоретичні питання компаративістики вирішували доцент Тернопільського НПУ ім. Володими-ра Гнатюка Тарас Дзись (теоретико-методологічна база літературної взаємодії), докторант Чернівецького НУ ім. Юрія Федьковича Крістіяна Паландяна (поезії українських і румунських символістів). Конкретика компаративістики про-явилася у форматі співставлення різних аспектів творчості окремих постатей національних літератур: Івана Савіна і Юрія

Липи (Ірина Жиленко, Кам'янець-Подільський НУ ім. Івана Огієнка), Генрика Грінберга й Анджея Хцюка (Вікторія Дур-калевич, Дрогобицький ДПУ ім. Івана Франка), Лесі Українки і Сапфо (Дзвенислава Коваль-Гнатів), Миколи Гоголя і Мак-сима Горького (Тетяна Конєва, Ірина Тимінська, Полтавський НПУ ім. В.Г. Короленка), Андрія Гудими та Михайла Потупей-ка (Тетяна Конончук, Академія адвокатури України), Окса-ни Забужко і Джуліана Барнса (Ольга Лілік, Чернігівський НПУ ім. Т.Г. Шевченка), Каєтана Абраговича та Юрія Фель-ковича (Ірина Микитин, Івано-Франківський НМУ), Артура Міллера і Тадуша Ружевича (Юліана Полякова, Харківський НУ ім. В.Н. Каразіна), Матвія Номиса і Марка Вовчка (Зінаїда Шумейко, Академія державної пенітенціарної служби).

Питання компаративістики привернули увагу і зарубіжних авторів: професора Каїрського університету Абубакра Ранда (Єгипет), докторанта Санкт-Петербурзького ДУ Світлани Балаєвої (РФ), докторанта Люблінського Ка-толицького Університету ім. Яна-Павла II Катажини Бондос (РП), доцента Біхаського університету Амра Мемича (Боснія і Герцоговина).

У цьому розділі опубліковані наукові дослідження наших авторів. Доцент Ірина Комінярська представляє тему «Літературна практика і теоретичні пошуки письменників у екзилі», де коротко окреслює про-цес становлення і розвитку літератури української діаспори, аналізує чотири хвилі української еміграції, розглядає їх причини, атакож пропонує ґрунтовне вивчення діаспорної літератури у філософському трактуванні відомого літературознавця Романа Гром'яка. Автор дає характеристику окремим організаційним формам діяльності українського письменства в екзилі.

Зокрема, йдеться про «Празь-ку поетичну школу», що діяла у 20-х роках минулого століття в Чехії та Польщі і до якої входили визначні персоналії української літератури Євген Маланюк, Ок-сана Лятурина, Олег Оль-жич, Олена Теліга, Юрій Липа, Юрій Клен. Згадано Мистецький український рух (МУР) перших післявоєнних років, до якого на-лежали Іван Багряний, Тодось Осьмачка, Улас Самчук, Юрій Шевельов, Яр Славутич та інші письменники, літературознавці, критики. Сказано про Нью-Йоркську поетичну групу 1958 року (Богдан Бойчук, Богдан Рубчак, Юрій Тарнавський, Емма Андіївська), характерною рисою якої була свобода творчого самовияву. Охаракте-ризовано Об'єднання українських письменників «Слово», очолюване літературознавцем і театрознавцем Григорієм Костюком.

Доцент Олена Пасічник публікує статтю «Жанрові парадигми «Темноти» Уласа Самчу-ка та «Архіпелага ГУЛАГ» Олександра Солженіцина: авторські наміри, інтертекстуальні відношення, сучасні дискусії», де акцентує на типологічних збігах твору українського письменника-емігранта з досвідом художнього дослідження в романі російського майстра слова. Заслугує уваги лаконічна, але глибоко змістовна характеристика науковцем трилогії Уласа Самчука «ОСТ» («Морозів хутір», «Тем-нота», «Втеча від себе»): сюжет трилогії охоплює великі історико-географічні ма-сштаби від Воркути до Едмонта, що схо-дяться в історично-символічному осерді України — Каневі, і показує Україну як складну етно-політичну реальність планети зі своєю трагічною історією. В аналітичній оцінці роману російського письменника наш науковець прихо-дить до оригінального висновку: Солженіцин — не політичний лідер, і його твори не виступають джерелом цитат для оцінки політичних ситуацій; він є художником і мислителем, творчі ідеї якого звільняють волю та думку людини від ідеологічних штампів. Автор переконує, що Улас Самчук і Олександр Солженіцин, як дійсні класики національних літератур, стоять на позиціях розвінчування духовного тоталітаризму.

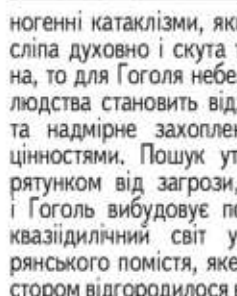
На перший погляд несподівану тематику «М.Гоголь у пошуках утопії» розробля-ють доценти Денис і Ольга Чики, котрі наголошують, що Гоголь належить до контрарерсійних письменників, творчість яких постійно провокуватиме появу но-вих і нових взаємозаперечуючих досліджень. Насамперед це стосується «виявлення» у творах письменника національного ха-рактеру, української чи російської ментальності, імперського, національного чи регіонального патріотизму, для яких характерна величезна кількість

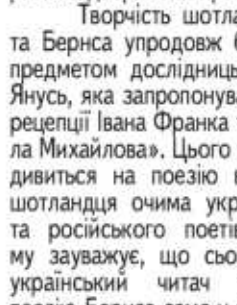
різничитань і трактувань. Новаторство як одна з особливостей творчості Гоголя проявилось у його пошуках утопії. Автори підкреслюють, що антиутопія як жанр європейської літератури офор-мився у ХХ столітті, а «Старосветские помещики» Гоголя (1835) художньо випереджають антиутопії авторів ХХ століття, котрі застерігали люд-ство щодо небезпеки дегуманізації суспільного життя. Якщо, на думку авторів ХХ століття, людству за-грожують тех-ногенні катаклізми, яких не хоче бачити сліпа духовно і скута тоталітарно люди-на, то для Гоголя небезпека виродження людства становить відхід від гуманності та надмірне захоплення матеріальним цінностями. Пошук утопії виступає по-рятунок від загрози, що насувається, і Гоголь вибудовує псевдоідеальний і квазідильний світ українського дво-рянського помістя, яке хибними ідеалами та природним про-стором відгородилося від зовнішнього світу.

Однак порятунком не прийшов: хоча поширені утопії про Україну як модель благодатного краю, де живе ідилічний народ, Гоголю вдалося замінити на власний утопічний про-ект — пасторальну антиутопію, — в реальності все здійснюється за несприятливим сценарієм, тобто поглибився розрив з по-передньою козацькою історією, а смерть головних персонажів повісті символізувала крах побуту, господарства і навіть духов-них канонів колишньої козацької старшини, нащадки яких от-римали дворянські права в Російській імперії.

Творчість шотландського поета ХІХ століття Робер-та Бернса упродовж багатьох років залишається основним предметом дослідницьких зусиль доцента кафедри Наталії Янусь, яка запропонувала роботу «Роберт Бернс у поетичній рецепції Івана Франка та Михай-ла Михайлова». Цього разу вона дивиться на поезію видатного шотландця очима українського та російського поетів, причо-му зауважує, що сьогодиншій український читач сприймає поезію Бернса саме у перекладі Івана Франка. Автор дослідження підкреслює, що український клас-ик і шотландський поет мають певну духовну спорідненість: точність смислових наголосів, бунтарський дух і нескореність думки Роберта Бернса знайшли своє повне відображення у Франковому перекладі. Український і шотландський поети возвеличують чесність як скарб, яким наділені бідні й обділені багаті і котра, зрештою, спонукає трудівника до бунту проти визискувача. В той же час у перекладі російського поета блідне войовничість, спадає нескореність пригнобленого героя-сміливця, що поєднуються прагненням переклада-ча зберегти зрозумілу для широ-кого читача тематику поезій, але уникнути будь-яких гострих випадів проти чинної влади — і тому тема супротиву, боротьби залишається поза перекладом. Таким чином, на революційний протест зважився тільки Іван Франко, переклади якого кличуть до мужності, рішучості, завзяті у боротьбі за свої права на відміну від російських перекладів, де переважає тонкий ліризм, естетична комунікація між автором і читачем, добро, милосер-дя у життєво-практичному досвіді.

Компаративний акцент у перекладознавстві аналізує доцент кафедри іноземних мов і методики їх викладання Олена Сафіюк у статті «Трансформація генералізації при перекладі оповідання Дж.Джойса «Евеліна»». Науковець досліджує лек-сичну трансформацію генералізації, яка застосовується для досягнен-ня еквівалентності в українському перекладі цього англомовного оповідання відомого ірландського письменника-модерніста.

У роботі розглядається специфіка класифікації перекладацьких транс-формацій в укра-їнському та зарубіжному перекладознавстві, а також здійснюється кількісний аналіз трансформації генералізації при перекладі оповідання «Евеліна» українською мовою. Перспективу подальших досліджень автор бачить у поглибленому зіставному вивченні й аналізі трансформації генералізації та інших перекладаць-ких трансформацій (перестановки, упущення та додавання, перебудова та заміна пропозицій перестановки, синонімічні заміни й описовий переклад тощо) в українських перекладах англомовної художньої літератури.

За матеріалами наукової частини академії

